

Pekovski vajenec iz Znojma

Pri "Egiptovskem Jožefu"

(nadaljevanje)

Od tistega velikega četrtka so pretekla tri leta. Zunaj v velikem svetu je bilo dokaj morije in pobijanja. Turki so se bili z Rusi, Rusi, Avstrijci in Prusi so prežali kakor trije panterji, da bi raztrgali nesrečno Poljsko.

Svet v pekarni "Pri Egiptovskem Jožefu" se je pa vrtel po starem. Pa ne, kakor da ne bi razprtija in prepir velikega sveta odmevala v pekarno mojstra Dobša! Nasprotno! Vsi veliki dogodki svetovne zgodovine so se tukaj krepko premlevali.

Mojster Dobš je bil namreč velik politikar. Dvořakov Janez se je moral včasih od srca smejati, kadar je mojster z visoko zavihanimi rokavi stal ob nečkah in suval v testo, kot bi imel sultana Mustafa osebno v pesteh.

»Ti nesramnež ti, s svojimi tremi konjskimi repi,« je kričal nato Egiptovski Jožef. »Skrunil si naše nasvetejše, krščanskih otrokom si rezal vratove, krščanske žene si zapiral v svoj harem! To imaš za to, ker si hostije poteptal z nogami! To imaš za to, ker si Mater Božjo strgal z oltarja!«

Pri tem je mojster razbijal in tolkel in gnetel testo v nečkah, da bi Mustafa gotovo poklical na pomoč vse kalife, če bi res sedel v njih.

Če se je pa mojster spomnil Voltairja, tedaj pa suvanju in razbijanju v nečkah ni bilo ne konca ne kraja.

Nato je mojster togotno potistnil testo v razbeljeno peč.

»Tako, zdaj se pa le peci, pogan francoski!«

In še posebej je vrgel na ogenj nekaj bukovih polen.

Tako je mojster Dobš vse bitke na velikem svetu dobojeval v svojih nečkah in Dvořakov Janez je vedel, kaj se godi zunaj v svetu.

Zvečer je včasih prišel v pekarno krojaški mojster Jakob Ravni. Sedel je zraven

mojstra k topli peči, v kateri sta se skupaj "cvrla Voltaire in Mustafa", in nato sta vzajemno rešetala svetovne dogodke. Krojač je prinesel s seboj svoj vatel in pek je držal v roki svojo mesilnico kakor meč svetega Mihaela. In potem se je začel boj: krojač je bil za Turke, pek za Ruse. Vsak je hvalil svoje, dokler se nista tako razvnela, da sta se vatel in pekovski meč odbijala drug od drugega kot turška sablja in kozaška sulica. Proti koncu je pa pekovski meč čedalje bolj pestil krojaški vatel, In Janez je ob tem ploskal in zmagoslavno vzdikljal. Ker on je kakor njegov mojster trdno držal z Rusi. In mali mojstrov sinček je skakal po pekarni, splezal Janezu na ramena in zajahal v kozaški napad proti Slavcu, ki je pravkar vsipal v nečke vrečo moke.

Slavec se je z vrečo vred prekopicnil. Dovolj hrupa se je dvignilo na bojnem polju. In fantiček in Janez sta cvilila od veselja nad zmago in kričala, dokler ni prišla v pekarno gospa mojstrica in spodila oboje, Turke in Ruse.

Da, veselo je bilo v pekarni "Pri Egiptovskem Jožefu"!

Kadar pa je Janez zvečer po delu sedel pri svojih latinskih zvezkih, se je prikradla v njegovo dušo globoka žalost. Zvonovi v cerkvi svetega Martina so vabili k večernemu blagoslovu in Janez je tedaj vedno mislil, da ga kliče Božji glas. In nato so vpadli še zvonovi dominikanske in kapucinske cerkve in Janez je slišal vsak večer glasneje in močnejše klic Božji. Pogosto je nato pokleknil pred malo Marijino sliko, ki mu jo je mati dala s seboj za njegovo sobico, in iz vsega srca je prosil:

»Ljuba Mati Božja, mi mar prav nič ne moreš pomagati? Ljubi Bog me kliče in vendar ne vidim poti. Prav iskreno te prosim vsaj za majčkeno lučko, da ugledam pot, ki me popelje tja, kamor me kliče Tvoj Otrok. Za čisto majhno lučko te prosim prav lepo, iz vsega srca!«

Tedaj pa je svetilka zunaj pred hišo nenadoma vzplapolala in v Janezovo sobo je padel svetel soj prav na Marijino sliko.

Trajalo pa je še dokaj dolgo, preden so se Dvořakovemu Janezu odprla vrata in ga napotila v svetišče.

Ljubi Bog je vedel, zakaj je pustil Janeza tako dolgo čakati. Imel je zanj še prej pripravljeno prav veliko veselje.

V samostanski pekarni v Mostah je delal pekovski pomočnik po imenu Peter Kunc,

ki je bil sem prek prišel iz Bavarskega gozda. Janez ga je bil spoznal v pekovskem cehu. Od tedaj sta se vzljubila.

Nekega dne je Janez stal pri nečkah in mesil. Mojstrov fantek je tudi stal zraven, s svojimi malimi pestmi veselo segal v nečke in skušal pomagati.

»Janez,« je kričal fant, »povej mi še enkrat o potici, ki jo je spekel Danijel v Babilonu.«

»No, torej,« je dejal Janez in krepko gnetel testo. »Tako se je dogodilo. V Babilonu je bila huda, huda kača. Babilonci so jo častili kot malika. Tedaj je Danijel šel tja in spekel veliko potico iz smole, masti in las in jo vrgel kači v žrelo. In nato je kača poginila. Da, in potem so Danijela zaprli v levjo kletko. Ubogi Danijel ni videl nobene rešitve več. Ljubi Bog pa Danijela v levnjaku ni pozabil. Ne, gotovo ne, fant! Danijela ni pozabil v levjem brlogu. Nikogar ne pozabi ljudi Bog, naj sedi v pekarni ali v ječi kakor egiptovski Jožef ali v levji kletki kakor Danijel. Nikogar ne pozabi naš ljubi Gospod.«

»Da, da,« je silil fant, »dalje, dalje!«

»Tedaj je božji angel zgrabil v Jeruzalemu Habakuka za lase in ga odnesel k levnjaku in...«

»Bog daj vsem skupaj dober dan!« je zaklical tedaj nekdo v pekarno.

»Pozdravljen, Peter,« je odgovoril Janez. »Od kod pa tako pozno zvečer?«

»In, in...« je prosjačil fant dalje. »In kaj je Habakuk tedaj storil?«

»No, Danijelu je nesel jesti. Torej pozdravljen, Peter! Prideš k meni prav kakor prerok v levnjak. Si mi prinesel kaj lepega?«

»Da, Janez! Semle na klopco sedi in poslušaj. Veš kaj? Na potovanje grem. In veš kam? V Rim, k svetemu očetu. Greš z menoj, Janez?«

»Kaj si rekel, Peter, v Rim? Da, ti ljubi Bog. Dolga potovanja so draga. Imaš ti toliko denarja?«

»Ah kaj, Janez, potovala bi pač peš. In za drugo bo že ljubi Bog poskrbel. Nekaj srebrnikov sem si prihranil v samostanu. Gospod opat gotovo priloži še nekaj goldinarjev.«

»No, nekaj svetlih srebrnikov ima pa tudi Janez. Če je mojster za to, bi se ti iz srca rad pridružil, Peter!«

Mojster se je nekajkrat pogladil po bradi, nato pa je rekel:

»V božjem imenu, Janez. Nekaj srebrnikov ti pa še jaz primaknem.«

»In Ravni tudi doda nekaj drobiža,« je zaklical krojač, ki se je pravkar s svojim vatlom pojavil na bojišču.

“Rusija” in “Turčija” sta tisti večer sklenili mir.

Pekovski vajenec iz Znojma

Huzarski ali mašni plašč

Ko je bil Janez star štirinajst let, ga je zadela težka izguba.

Nekega dne, ko sta oba latinca veselo pozvonila na vratih župnišča, je stopila gospodinja Agata objokanih oči na prag in rekla:

»Tiho, fanta! Ne delajta hrupa. Gospod so hudo bolni. Pater prior iz Most so bili že tukaj. Zdravnik iz Znojma je zmajeval z glavo in rekel, da je pri tej starosti pričakovati najhujše. Gospod pa so rekli, da še enkrat pridita k njim kar v bolniško sobo. Ampak! Ne ostanita predolgo! Pa tudi prav tiho bodita, kajne! O, jojmene, jojmene!«

Otroka sta šla po prstih v sobo. Tu je ležal gospod župnik in njegov obraz je bil bled kakor prt.

»Pridita sem, oba! Pridita, sklonita se prav blizu k meni! Danes ne bo nič z latinščino, in fanta, čutim, da nikoli več ne! Domov se vrnem.«

Fanta sta bila v zadregi. Nista vedela, kaj naj bi rekla svojemu dobremu župniku.

Janezu so se orosile oči.

»Nikar ne jokajta, fantiča!« je rekel bolnik. »Kajne, ko mene več ne bo in vama ne bom mogel več pomagati na vajini poti k Bogu, stori morda to moj naslednik ali pa gospod kaplan. Ne skrbita fantiča! Če vaju Gospod hoče imeti v hiši božji, bo tudi skrbel, da se to zgodi! Ne jokaj, Janezek!«

Janez pa je še bolj zaihtel in zaklical:

»Ne smete umreti! Kajne, gospod župnik, da ne boste umrli! Kaj naj napravim brez vas?« In deček je občutil, kot bi že vdručič klečal ob smrtni postelji svojega očeta.

Ivan Jan pa se je vzravnal in dejal:

»Zaradi mene bodite mirni, prečastiti! Oče me pošlje za naprej v latinske šole v Znojmu.«

»Prav, prav, Ivan! Pa vedi, ne samo študirati! Tudi na molitev ne smeš pozabiti!«

Nato je dečkoma velel poklekniti ob svoji postelji. Janovemu Ivanu je najprej položil uvelo roko na čelo.

»Ivan! Ljubi Bog naj te blagoslovi! Pa misli na to! Ne le študirati. Molitev je več! Ljubi Bog ti je dal jasno in bistro glavo. Naj ti da zraven še pobožno srce!«

Nato je položil roko Dvořakovemu Janezu na kuštre. In glas mu je postal mehak kakor glas matere:

»Janez, čutim: ljubi Bog te hoče imeti za duhovnika. Prav gotovo. Čutim. In kar človek čuti na smrti postelji, to se gotovo zgodi. Božjo ljubezen poneseš med ljudi, kajne? Premalo sem storil. Mnogo, mnogo premalo. Bog bodi milostljiv svojemu nevrednemu hlapcu. Ti pa, Janez, kajne, popraviš kdaj, česar nisem storil jaz. Domine, miserere mei!«

Župnik je Janeza pokližal na čelo. In nato se je zleknil in se poslovil s tega sveta.

Janezku se je zdelo, kot da so to uro vse zvezde padle z neba. Mati je bila beraško revna. Na študij v mestu ni bilo mogoče misliti.

Novi župnik se ni brigal za Dvořakovega Janeza. Kaplan tudi ne. Župnik se je

moral vedno udeleževati velikih, nadvse važnih sej v Znojmu, Mostah, Brnu, Olomoucu. In kaplan je imel premnogo potov. Da bi se z Janezom prerivala skozi trnovo goščavo latinščine, seveda, za to nista imela časa.

»Janez,« je mati tolažila fanta, »Janez, če je sveta Božja volja, bo ljubi Bog že našel kak izhod zate. Toda lenariti in na Božji čudež čakati, to ne gre. V mesto pojdi k mojstru Dobšu in se pri njem izuči za peka! Ne more škodovati, če se izmed prečastitih kdo nauči peči kruh. Potem bo pač znal ljudem prav deliti tudi nebeško jed.«

Pri "Egiptovskem Jožefu"

V ponedeljek po sredpostni nedelji je Dvořakov Janez postal vajenec v pekarni mojsta Franca Dobša v Znojmu. Na veliki četrtek opoldne pa je v Tasovicah pri Dvořakovih pozvonil krošnjar Vencelj Jindrak:

»Gospa Dvořakova,« je dejal in postavil svoje lonce in metle in mišnice na sredo mesnice, »nekaj vam prinašam iz Znojma. Tole debelo pisemce od Janeza in še lep pozdrav zraven! Ampak mraz je danes in človek postane lačen po tako dolgi poti iz mesta do sem!«

Gospe Dvořakovi se je razjasnil obraz in rekla je: »Kar v izbo stopite, Jindrak. Bom že kaj poiskala, kar vam bo dobro delo po dolgi poti iz mesta do sem!«

»Ne, ne, saj nisem tako mislil! Sem le nekaj hotel reči o vremenu.«

»Že dobro, že!« se je smejala Dvořakovka. Nato je šla v kuhinjo, stopila mleko in dala Jindarku velik kos kruha. Potem pa je mati šla v sobo in je brala in ni nič drugega več ne slišala ne videla kot samo ljube, nerodne črke svojega fanta.

Pisal je pa tole:

»Moja srčno ljubljena mama!

Zdaj sem torej tu pri mojstru Dobšu. Vsi so mi dobri: mojster in gospa in tudi pomočnik. Ta ima ime, da se mu moraš smejati. Slavec se imenuje in tudi poje ves dan. Toda povedati ti hočem vse lepo po vrsti.

Ljuba mati, v vsem Znojmu ni lepše hiše in gotovo tudi vzdolž cele Taje ne, kot je

hiša mojstra Dobša. Županova hiša je seveda večja in ima mogočen nadzidek in pročelje. Najlepša pa je vendarle pekarna. Na vse stene okrog in okrog hiše si je mojster dal naslikati učinkovite slike. Veš kakšne? Tu sedi egiptovski Jožef na zlatem vozu, v katerega sta vprežena dva snežnobela konja. Mogočno žezlo drži v roki in na glavi ima mogočno krono. In mnogo ljudstva stoji okrog voza in vsi stegujejo roke proti Jožefu, ki ima na zlatem vozu veliko, veliko košaro kruha in z roko, v kateri mu ni treba držati žezla, dali lačnim ljudem lepe, snežnobeke štručke kruha. Pred vso to lepoto pa niha sem ter tja velika železna svetilka z rdečo lučjo. In na tej visi spodaj še zlata presta. Nad vrati pa je napisana pesmica, ki jo je zložil mojster sam. Tako je vsaj rekel Slavec. Tri dni in tri noči se je ubijal z njo. Potem jo je pa imel. Drugi dan je menda prav tako mojster sam s čopičem in barvo splezal na lestev in jo z velikimi črkami naslikal na vrata. Takole se glasi:

'Le kar k meni, kogar glad mori,

imam dober kruh iz pšenice in rži.

Vsak pri meni lahko si dobi

presladke, maslene štručke tri.'

Ko sem to prebral, sem se veselo zasmel. Šele v mraku sem došel k mojstru Dobšu. Rdeča svetilka pred hišo je lepo svetila in zlata presta je sijala kakor mesec nad rotovžem.

Ko sem stopil v pekarno, mi je mojster položil obe roki na ramo. Bile so vse moknate, ker je ravno pripravljajl testo za drugi dan. In je rekel:

'No, no, si le tukaj, Janez! Tvojega očeta sem dobro poznal. Bil je nadvse priden mož. In tvoja mati! To ti je žena, to ti je žena!' je dejal. Pa se mi zdi, da je dobro mislil. 'No, bova že poskrbela, da postaneš kaj prida pek in se dobro načiš peči kruh, ne gosposkih tort in potic, ampak pravi kruh, ki tekne ljudem, ki so lačni.'

Nato je prišla gospa mojstrica, mi vzela vrečo z ramen in rekla:

'No, Janezek, si truden od pota, kajne? Stopi z menoj! V pekarni ne sme biti nihče lačen.'

Gospa me je nato peljala v izbo. S predpasnikom je potegnila prek mize in jo s prtom pogrnila. Kako slovesno je to napravila! Znova in znova sem moral misliti,

kako je pokojni župnik snežnobeli korporal razgrinjal na oltar. Nato je gospa vzela hleb kruha, ga z nožem pokrižala in mi odrezala dva velikanska kosa. In zlatorumeno surovo maslo je postavila predme. In je rekla:

‘Bog blagoslovi, Janez!’

Dobro mi je teknilo.

Naslednje jutro navsezgodaj se je pričelo delo v pekarni. Kruh peči je lepo, mama! In veselo je v pekarni. Peč zadovoljno mrmra. In v peči kruh prav prijetno gode. Zares! In zvonovi v vsem mestu zvonijo, kadar pečemo. In Slavec prepeva. Vesele pesmi zna in smejati se mu moramo.

Kajne, lepo je to! V vsem mestu ljudje še spe. Ampak v pekarni “Pri Egiptovskem Jožefu”, tu pa pridno delamo, da ljudje niso lačni.

Ljudje pravijo mojstru vedno le “Egiptovski Jožef”. Pa ne mislijo slabo. In mojster to kar rad sliši.

Zadnjič je prišla neka zelo, zelo revna ženica po hleb kruha. Da bi plačala, je položila na mizo denar, same rdeče bakrene novce. In je rekla, da je to zadnje, kar še ima. Veš, mama, kaj je mojster tedaj rekel:

‘Janez,’ je rekel, ‘daj ženi kruh v košaro!’ in je še pošepetal: ‘In denar ji priloži zraven!’

Zasmejal sem se in rekel mojstru:

‘Mojster, vi pa delate prav tako kakor egiptovski Jožef s svojimi brati.’

‘Ne govori!’ je rekel mojster. ‘Prav čisto majčkeno bi pa le rad imel Gospoda Boga vpisanega med svojimi dolžniki.’

Od tistega časa imam mojstra še mnogo rajši.

Ali že veš, ljuba mama, kako mi tu pravijo? Krištof mi rečejo. Zato, ker zjutraj, ko raznašam kruh, nosim štiporamo mojstrovega malega sinčka. Srčkan fantek je in zelo ga imam rad.

O, ko bi res kdaj mogel biti Krištof, mama. Krištof je vendar tisti svetnik, ki je nosil samega Jezusa. Da bi mogel kdaj božji kruh nositi ljudem kot gospod pater,

katerega sem včeraj zjutraj srečal, ko sem raznašal kruh. Tedaj sem pokleknil, vzela dečka z ramen in postavil košaro na tla. Deček me je nato začudeno vprašal, kaj sem bil storil. Pa sem mu rekel:

‘Pravkar je prišel mimo pravi Krištof.’

Včasih sem zares žalosten, če pomislim, da bo Ivan Jan kmalu duhovnik, jaz pa sem samo pekovski vajenec. Sedaj se mi zdi, da nikoli, nikoli ne bo drugače. Nato pa se spomnim, kaj mi je dejal gospod župnik na smrtni postelji. In nekoliko včasih pomislim tudi na egiptovskega Jožefa. Kajne, ko je sedel še v ječi, tudi ni mislil na to, da bo nekoč dosegel tako visoko čast. Jaz pa tukaj nisem v ječi, ampak v prav veseli in ljubi pekarni.

Vedno si pač pravim, če ljubi Bog hoče, se še lahko zgodi. Pozno zvečer se še vedno malo poukvarjam z latinsko slovnico in zvezki, ki sem jih popisal pri pokojnem gospodu župniku, da ne bi čisto pozabil božje govorice, ako me ljubi Bog pokliče.

Prav lepo pozdravljam gospoda organista. Tako lepo tukaj nihče ne igra v vseh cerkvah in samostanih. In, kajne, na pokopališče greš tudi? Položi malo cvetic na očetov grob in na grob gospoda župnika.

Morebiti pa še ni nič zelenja na vrtu?

In, mama, kaj pa Mati Božja v cerkvi?

Prav lepo mi jo pozdravi!

In zdaj, dobro se imej! Pozno je že. Dobro spi, mama!

Tvoj Janez.«

Ko je gospa Dvořakova prebrala pismo svojega fanta, se je smejala in jokala obenem. Staremu Jindraku pa je dala s seboj dve klobasi, eno zanj in eno, da jo nese Janezu v Znojmo za praznike.

Pa veste, kaj je Janez storil z njo? Ko je stara ženica prišla že desetič z istimi bakrenimi novci po kruh, tedaj ji je mojster priložil novce spet v košaro – in Janezek zraven klobaso. Nekoliko težko je bilo fantu res, kajti klobaso je dala mati doma.